

2

Kontroler
Adm. wydawnictw

KOMISJA KODYFIKACYJNA

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

DZIAŁ OGÓLNY.   *   TOM I. ZESZYT 2

T R E Ś Ć   Z E S Z Y T U.

1. Sprawozdanie z działalności Komisji Kodyfikacyjnej Rzeczypospolitej Polskiej za czas od 3 czerwca 1919 do 31 maja 1920.
2. Z protokołu Zebrania Ogólnego z dnia 17 maja 1920.

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI KOMISJI KODYFIKACYJNEJ RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ za czas od 3 czerwca 1919 do 31 maja 1920.

Utworzenie Komisji.

W dniu 3 czerwca 1919 Sejm Ustawodawczy uchwalił Ustawę o Komisji Kodyfikacyjnej (Dziennik Praw Nr. 44 poz. 315). W dniu 22 sierpnia 1919 Naczelnik Państwa zamianował Prezydjum Komisji i 40 jej członków.

Prezydentem Komisji Naczelnik Państwa mianował profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego Dr. Franciszka Ksawerego **Fiericha**, a wiceprezydentami: Dr. Stanisława **Bukowieckiego**, prezesa Prokuratury Generalnej, b. Ministra Sprawiedliwości; Dr. Ernesta **Tilla**, profesora Uniwersytetu Lwowskiego, i Ludwika **Cichowicza**, adwokata i notariusza z Poznania. Ponadto Naczelnik Państwa mianował 40 członków Komisji z pośród prawników wszystkich dzielnic Rzeczypospolitej, a mianowicie: 17 zamieszkałych w Warszawie, 9 w Krakowie, 5 we Lwowie, 7 w Poznaniu, 1 w Wilnie i 1 w Gdańsku.

Ta pierwotna lista 40 członków Komisji Kodyfikacyjnej obejmowała nazwiska następujące:

Dr. Maurycy **Allerhand**, profesor Uniwersytetu Lwowskiego i adwokat.

Marjan Bielewicz, adwokat i notariusz w Gdańsku.

Dr. Tadeusz **Bujak**, sędzia Sądu Najwyższego.

Kazimierz Ćwikliński, tajny radca sprawiedliwości w Poznaniu.

Dr. Aleksander Doliński, profesor Uniwersytetu Lwowskiego.

Ludwik Domański, adwokat w Warszawie.

Jarogniew Drwęski, adwokat i prezydent miasta Poznania.

Dr. Tadeusz Dziurzyński, profesor Uniwersytetu Poznańskiego.

Henryk Ettinger, adwokat w Warszawie.

Jakób Glass, prokurator Sądu Najwyższego.

Dr. Stanisław Gołąb, docent Uniwersytetu Jagiellońskiego i urzędnik Generalnej Prokuraturji.

Dr. Antoni Górski, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Dr. Władysław Holewiński, profesor b. Szkoły Głównej i urzędnik Generalnej Prokuraturji (obecnie profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego).

Dr. Władysław Leopold Jaworski, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Henryk Konic, adwokat w Warszawie.

Dr. Edmund Krzymuski, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Marck Kuratow-Kuratowski, adwokat w Warszawie.

Jan Jakób Litauer, adwokat w Warszawie.

Dr. Karol Lutostański, profesor Uniwersytetu Warszawskiego.

Dr. Ignacy Łyskowski, profesor Uniwersytetu Warszawskiego.

Dr. Juljusz Makarewicz, profesor Uniw. Lwowskiego.

Wacław Makowski, szef sekcji w Ministerstwie Rolnictwa i Dóbr Państwowych (obecnie adwokat i zastępca prof. Uniw. Warszawskiego).

Dr. Wiktoryn Mańkowski, wiceprezes Sądu Apelacyjnego w Poznaniu.

Dr. Zygmunt Marek, adwokat w Krakowie i poseł do Sejmu.

Dr. Walenty Miklaszewski, profesor b. Szkoły Głównej i b. Uniw. Warszawskiego.

Dr. Aleksander Mogilnicki, profesor Uniw. Warszawskiego i sędzia Sądu Apelacyjnego (obecnie sędzia Sądu Najwyższego i profesor Wolnej Wszechnicy Polskiej).

Jan Mrozowski, sędzia Sądu Najwyższego.

Franciszek Nowodworski, prezes Sądu Najwyższego.

Dr. Juljusz Nowotny, profesor Uniw. Lwowskiego i adwokat.

Alfons Parczewski, profesor Uniw. Warszawskiego (obecnie Uniwersytetu Wileńskiego).

Dr. Leon Petrażycki, profesor Uniw. Warszawskiego.

Dr. Szymon Rundstein, naczelnik wydziału w Min. Spr. Zagranicznych.

Dr. Zygmunt Seyda, szef wydziału sprawiedliwości (obecnie wiceminister) b. Dzielnicy Pruskiej i posł do Sejmu.

Dr. Józef Skapski, adwokat w Krakowie.

Dr. Jan Sławski, adwokat w Poznaniu.

Dr. Stanisław Sławski, adwokat w Poznaniu.

Dr. Kamil Stefko, profesor Uniw. Lwowskiego.

Dr. Jerzy Trammer, adwokat w Krakowie.

Dr. Stanisław Wróblewski, profesor Uniw. Jagiellońskiego.

Dr. Fryderyk Zoll, profesor Uniw. Jagiellońskiego, prezes Rady Szkolnej Krajowej we Lwowie.

Z czasem w powyższym składzie członków Komisji zaszły zmiany. Zaraz w pierwocinach istnienia jeszcze przed rozpoczęciem właściwej działalności zawakowały dwa miejsca z powodu zgonu ś. p. profesora Władysława Holewińskiego i zrzeczenia się mandatu ze względu na stan zdrowia przez p. Ćwiklińskiego z Poznania. Na te 2 miejsca Naczelnik Państwa, zgodnie z przedstawieniem Prezydenta Komisji, powołał pp. Dr. Witolda Prądzyńskiego, prof. Uniwersytetu w Poznaniu i szefa Departamentu Sprawiedliwości b. Dzielnicy Pruskiej, i Dr. Emila Stanisława Rappaporta, sędziego Sądu Najwyższego i profesora Wolnej Wszechnicy Polskiej.

Wreszcie ostatniemi czasy pp. Szymon Rundsztejn i Dr. Jan Sławski zrzekli się mandatów z powodu niemożności wykonywania obowiązków w Komisji Kodyfikacyjnej wobec innych swoich zajęć. Na ich miejsce Naczelnik Państwa, stosownie do wniosku Prezydium Komisji, zamianował pp. Dr. Michała Rostworowskiego, profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego, i Zygmunta Rymowicza, sędziego Sądu Najwyższego.

W dniu 23 września 1919 Prezydent Komisji Kodyfikacyjnej otrzymał swój dekret nominacyjny i stąd dzień ten stał się chwilą rozpoczęcia działalności Komisji Kodyfikacyjnej.

Prace nad organizacją Komisji.

Pierwszą czynnością Prezydenta Komisji Kodyfikacyjnej, zmierzającą do uruchomienia jej prac, było zaproszenie wszystkich Wiceprezydentów na posiedzenie Prezydium do regulaminu obrad i innych kwestyj, łączących się z wprowadzeniem w życie prac Komisji i wymagających opracowania wniosków na pełne posiedzenie Komisji Kodyfikacyjnej.

Równocześnie Prezydent zwrócił się do Wiceprezydentów z prośbą o odbycie, przed przyjazdem do Krakowa na posiedzenie Prezydjalne, poufnych posiedzeń informacyjnych z członkami Komisji, zamieszkałymi w Warszawie, Lwowie i Poznaniu, celem omówienia z nimi powyższych spraw, oraz ze swej strony zaprosił członków krakowskich Komisji na także poufne obrady.

Posiedzenia informacyjne odbyły się rzeczywiście w Warszawie, Krakowie, Lwowie i Poznaniu, a pierwsze posiedzenia Prezydium Komisji Kodyfikacyjnej odbyły się w dniach 30 września i 1 października 1919 w Krakowie.

Na posiedzeniach tych opracowano program prac pierwszych posiedzeń Komisji oraz projekt regulaminu.

W dniu 10 listopada 1919 w Pałacu Rzeczypospolitej w Warszawie odbyło się posiedzenie inauguracyjne, na któ-

rem przemawiali: Prezydent Komisji Kodyfikacyjnej Fierich, Marszałek Sejmu Trąpczyński, Minister Sprawiedliwości Sobolewski, w imieniu Sądownictwa Prezes Sądu Najwyższego Nowodworski, w imieniu Uniwersytetu Warszawskiego Dziekan Wydziału prawnego Cybichowski, w imieniu Rady Miejskiej m. st. Warszawy Prezes tejże Rady Baliński, w imieniu T-wa Prawniczego w Warszawie prof. Lutostański, w imieniu Naczelnej Rady Adwokackiej prezes tejże Rady adw. Ponikowski, wreszcie prof. Parczewski odczytał adres Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie. Posiedzenie zakończył odczyt Prezydenta Fiericha p. t. „Rzut oka na najważniejsze zadania prac kodyfikacyjnych“.

W dniach 11, 12 i 13 listopada 1919 odbyły się zebrania ogólne Komisji Kodyfikacyjnej, na których rozważono i uchwalono jej regulamin, utworzono dwa wydziały: cywilny i karny i na Członka-Sekretarza Komisji wybrano Dr. Aleksandra Mogilnickiego, któremu następnie na posiedzeniu z dn. 17 maja 1920 Komisja przyznała stanowisko Sekretarza Generalnego równocześnie z przyznaniem sekretarzom Wydziałów Cywilnego i Karnego stanowisk Członków-Sekretarzy Komisji i zastępców Sekretarza Generalnego.

Uchwalono zarazem, że zebrania ogólne będą się odbywały przynajmniej dwa razy do roku w Warszawie, zebrania zaś Wydziałów lub Sekcji, na które Wydziały się podziela, będą się odbywały w Warszawie, Krakowie, Lwowie i Poznaniu stosownie do każdorazowej uchwały Wydziału lub Sekcji.

W tymże okresie w dniach 12, 13 i 14 listopada 1919 odbyły się pierwsze posiedzenia wydziałowe i sekcyjne. Wydział Cywilny podzielił się na trzy Sekcje: prawa cywilnego, prawa handlowego i procedury cywilnej. Wydział Karny nie podzielił się narazie na Sekcje, odraczając to do czasu, kiedy zostaną ustalone ogólne zasady zarówno prawa materialnego jak i procesowego. Dopiero na posiedzeniu z dnia 16 maja 1920 Wydział Karny podzielił się na dwie Sekcje: prawa karnego materialnego i procedury karnej.

Wydział karny i Sekcja procedury cywilnej postanowiły przed przystąpieniem do właściwych prac nad prawem

procesowem opracować zasady ustroju sądownictwa cywilnego i karnego, porozumiewając się wzajem w tym względzie, i w tym celu wybrały specjalnych referentów i koreferentów ze Lwowa i Warszawy. Zorganizowano też odrazu zasady pracy obu Wydziałów, których członkowie podzielili pomiędzy siebie referaty z poszczególnych działów prawa.

Uchwalono, że projekt, opracowany przez Sekcję, będzie następnie wniesiony do aprobaty Wydziału, poczem ostateczną sankcję nada mu Zebranie Ogólne Komisji Kodyfikacyjnej.

Od pierwszych początków swego istnienia Komisja musiała walczyć z poważnemi przeszkodami natury finansowej.

Najusilniejsze starania, zarówno Prezydenta, który w tej kwestji wielokrotnie pisał i depeszował, a nawet specjalnie przyjechał do Warszawy, jak Sekretarza Komisji i innych jej Członków, natrafiały na opór ze strony Sekcji Budżetowej Ministerstwa Skarbu, tak dalece, że, oprócz drobnych stosunkowo zaliczek w ogólnej kwocie 60.500 Mk., pierwszą większą sumę na wydatki, mianowicie 110.500 Mk. Komisja uzyskała dopiero w dniu 12 marca 1920, a ostateczne zaakceptowanie budżetu Komisji przez Ministerstwo Skarbu nastąpiło 18 marca, doszło zaś do Biura Głównego Komisji dopiero w dniu 29 marca 1920, t. j. zaledwie na 2 dni przed końcem okresu budżetowego.

Pozbawiona tedy pieniędzy na pozyskanie dostatecznej ilości pracowników biurowych, na sprowadzenie najniezbędniejszych książek, na kupno maszyn do pisania, szaf, stołów, krzeseł i t. p., nieraz przeto zmuszona korzystać na pilne wydatki z osobistego kredytu swego Prezydenta i Sekretarza, a nadomiar nie mająca odpowiedniego pomieszczenia, Komisja Kodyfikacyjna nie mogła odrazu rozwinąć swej pracy w należytych zakresie.

Obecnie trudności te są już częściowo usunięte, ale nie mniej przeto spowodowały dotkliwe opóźnienie i zatanowienie działalności Komisji i zadały znaczny uszczerbek wydajności jej prac dotychczasowych.

Pomimo jednak piętrzących się trudności i braku środków, zarówno Prezydjum Komisji, jak jej Wydziały i Sekcje, prace swe zapoczątkowały i rozwinęły. Wyrazem troski o zaspokojenie potrzeb organizacyjnych Komisji było utworzenie jej biur, niezbędnych do załatwiania czynności pomocniczych i kancelaryjnych. Utworzono:

- a) Biuro Główne w Warszawie,
- b) Biuro Prezydjalne przy Prezydencie Komisji w Krakowie.
- c) Biuro przy Wiceprezydencie we Lwowie i
- d) Biuro przy Wiceprezydencie w Poznaniu.

Skład osobisty Biura Głównego, które w okresie do 1-go kwietnia r. b. wobec nieustalonego budżetu składało się jedynie z dwóch urzędniczek, obecnie znacznie się rozszerzyło, składa się bowiem z dyrektora, dwu sekretarek, dwu kancliszek i woźnego. Ponadto część roboty pisarskiej wykonywa się poza Biurem Głównem.

Biuro Główne pracuje pod bezpośredniem zwierzchniem kierownictwem Sekretarza Generalnego Komisji oraz w charakterze zastępców — Członków-Sekretarzy Wydziału Cywilnego i Karnego.

W Biurze Głównem mieści się zarazem kancelarja Wydziału Karnego Komisji.

Obok zorganizowania biur Komisji wypadło się zatroszczyć o pozyskanie dla niej lokalu. Tu atoli sprawa, pomimo usilnych starań, nie przybrała dotychczas zadawalniającej postaci. Komisja nie ma dotychczas stosownego własnego lokalu i korzystać musi na pomieszczenie swojego Biura Głównego z jednej z sal w Pałacu Rzeczypospolitej Polskiej. Podobnie i Biuro Prezydjalne w Krakowie ma dotychczas pomieszczenie tylko tymczasowe w dwóch pokojach prywatnego mieszkania Prezydenta Komisji, wszelkie bowiem starania Prezydenta, zmierzające do otrzymania na ten cel choćby dwóch pokojów w gmachu zwanym „Krzysztofor“, przedsiębrane zarówno u Ministra Sprawiedliwości, jak i Ministra Robót Publicznych, Generalnego Delegata Rządu dla Małopolski oraz Prezydenta Krajowego Urzędu Odbudowy:—

nie odniosły pomyslnego skutku. Sądzić należy, że te trudności lokalowe są objawem przemijającym i że w przyszłości Komisja zdoła uzyskać stałe i odpowiednie pomieszczenia, a gmach na placu Krasińskich, tuż obok Pałacu Rzeczypospolitej, nabyty w r. z. przez Ministerstwo Sprawiedliwości, pozwala żywić otuchę, że w jego prawem skrzydle znajdzie się stały i stosowny lokal na biuro i bibliotekę Komisji Kodyfikacyjnej.

Prezydjum Komisji odbyło w okresie sprawozdawczym kilka posiedzeń, których przedmiotem było wskazanie nowych członków Komisji w miejsce ustępujących i wiele spraw natury administracyjnej i organizacyjnej. Z ostatniej dziedziny godzi się zwłaszcza wymienić podniesioną przez Polskie Towarzystwo Prawnicze we Lwowie kwestję rozszerzenia zakresu działania Komisji Kodyfikacyjnej na prace nad projektami ustaw administracyjnych. W sprawie tej zwróciła się do Prezydjum Komisji Kodyfikacyjnej o wydanie opinii Komisja Prawnicza Sejmu Ustawodawczego. Na skutek więc tego wezwania, Prezydent Komisji Kodyfikacyjnej zarządził narady i ankiety w tym przedmiocie w Warszawie, Krakowie, Lwowie i Poznaniu. Przeważna większość uczestników tych ankiet oświadczyła się przeciwko projektowi Lwowskiego Towarzystwa Prawniczego, mając na względzie, że takie rozszerzenie zakresu działania Komisji Kodyfikacyjnej rozproszyłoby jej siły i odbiłoby się ujemnie na owocności jej prac, opóźniając najpilniejszą i najdonioślejszą sprawę jednolitej dla całego obszaru Rzeczypospolitej kodyfikacji prawa cywilnego i karnego.

Takie same stanowisko zajęło i Prezydjum Komisji Kodyfikacyjnej i w tym też duchu złożyło w tej mierze opinię Komisji Prawniczej Sejmu Ustawodawczego.

Pomimo zaznaczonych powyżej przeszkód i trudności, które Komisja napotykała zewsząd w początkach swego istnienia, stwierdzić należy, że członkowie jej, ożywieni chęcią służenia wielkiej sprawie, okazali ogromną żywotność i zapał do pracy. Świadczą o tem sprawozdania Wydziałów i Sekcji z odbytych przez nie obrad oraz dwadzieścia kilka

poszczególnych opracowań kodyfikacyjnych, przeważnie artykułowanych. Można przeto z pełną otuchą spoglądać w przyszłość i z wiarą we własne siły przystąpić do dalszego ciągu wielkiego dzieła polskiej kodyfikacji.

Wydział Cywilny.

Wydział Cywilny składa się z 30-tu członków.

Prezesem Wydziału jest p. Henryk Konic, Wiceprezesem p. Fryderyk Zoll, Sekretarzem p. Karol Lutostański.

Oprócz nich do Wydziału Cywilnego należą członkowie Komisji pp.: M. Allerhand, M. Bielewicz, T. Bujak, S. Bukowiecki, L. Cichowicz, A. Doliński, L. Domański, J. Drwęski, T. Dziurzyński, F. K. Fierich, J. Glass, K. Gołąb, A. Górski, W. L. Jaworski, M. Kuratow-Kuratowski, J. J. Litauer, I. Łyskowski, W. Mańkowski, J. Mrozowski, A. Petrażycki, A. Parczewski, M. Rostworowski, J. Skąpski, S. Sławski, K. Stefko, J. Trammer, E. Till, S. Wróblewski.

Wydział dzieli się na trzy Sekcje: prawa cywilnego materialnego, prawa handlowego i prawa cywilnego procesowego.

Sekcja Prawa Cywilnego liczy 23 członków. Zawiązała się na posiedzeniu dn. 12 listopada 1919, obierając na prezesa p. Władysława Leopolda Jaworskiego, na wiceprezesa p. Ignacego Łyskowskiego, a na sekretarza p. Stanisława Gołąba.

Sekcja zaraz w zaraniu swoich obrad odrzuciła myśl wzięcia za podstawę prac kodeksu, obowiązującego w innym państwie, i uchwaliła stworzyć oryginalny polski kodeks cywilny.

Wykreślając program swych prac, Sekcja uchwaliła:

1) Przystąpić odrazu i równocześnie do pracy nad wszystkimi działami prawa cywilnego, rozdając je w tym celu swoim członkom do poszczególnego zreferowania i nie

wyluczając współpracy osób, stojących poza Komisją, zawsze jednak pod odpowiedzialnością Członka Komisji — referenta odnośnego działu.

2) Z pośród rozebranych w ten sposób prac, poddać pod obrady te przedewszystkiem, które dotyczą spraw, wymagających jaknajszybszego rozstrzygnięcia. W wykonaniu tej ostatniej dyrektywy, Sekcja Prawa Cywilnego na dzieńwięciodniowej sesji w marcu 1920 poddała pod obrady i uchwaliła w pierwszym czytaniu dwa projekty ustaw o międzynarodowym i międzydzielnicowym prawie prywatnem, na podstawie referatu p. Zolla. Na tej samej sesji porozumiano się, co do zasad prawa małżeńskiego, na podstawie referatu p. Jaworskiego. Oprócz tego w grudniu 1919 odbyła się, z inicjatywy Sekcji prawa cywilnego, ankieta w sprawie prawa górniczego. Rezultatem tej ankiety jest, że Sekcja oczekiwać będzie nadesłania przez rząd projektu ustawy górniczej i dopiero na jego podstawie przystąpi do obrad i do uchwał w sprawie prawa górniczego.

Nadto, na sesji marcowej, Sekcja uchwaliła przeprowadzenie ankiety w sprawie długu gruntowego. Przygotowania do tej ankiety są w pełnym toku.

Ostatnia sesja Sekcji prawa cywilnego odbyła się dn. 14, 15 i 16 maja 1920 w Warszawie, z porządkiem dziennym:

1) Drugie czytanie projektów o międzynarodowym i międzydzielnicowym prawie prywatnem.

2) Zasady prawa autorskiego, na podstawie referatu p. Zolla.

Sekcja Prawa Handlowego liczy 8 członków. Prezesem Sekcji jest p. Aleksander Doliński; Wiceprezesem p. Stanisław Wróblewski; Sekretarzem p. Jan Sławski, który jednak z Komisji ustąpił i na którego miejsce sekretarza Sekcji dotychczas nie wybrano.

Sekcja ma w opracowaniu:

a) Prawo akcyjne i prawo spółek z ograniczoną odpowiedzialnością. Referenci p.p.: Doliński i Litauer.

b) Prawo wekslowe. Referent: p. Kuratow-Kuratowski.

c) Wspólny z Sekcją cywilną referat prawa o zobowiązaniach. Referenci pp.: Doliński i Litauer.

Żadnego z powyższych referatów dotychczas nie złożono.

Sekcja Prawa Cywilnego Procesowego liczy 15-u członków. Prezesem Sekcji jest Prezydent Komisji Fierich; Wiceprezesem p. J. J. Litauer; Sekretarzem p. Stanisław Sławski.

Sekcja uznała za sprawę najpilniejszą zajęcie się ustrojem sądownictwa polskiego, zarówno w sprawach cywilnych jak i karnych, a następnie postanowiła zająć się przygotowaniem prac dla projektu procedury cywilnej, uwzględniając na razie postępowanie do chwili wydania wyroku.

Odpowiednio do tego rozdano referaty poszczególnym członkom Sekcji, którzy przeważnie już je opracowali i złożyli.

W szczególności w sprawie ustroju sądownictwa główny referent p. Stefko złożył wnioski z obszernymi motywami, a współreferent p. Litauer przedstawił materiały do ustroju sądownictwa. Na tej podstawie na posiedzeniu Sekcji w dn. 12-ym kwietnia r. b. i w dniach następnych odbyły się obszernie i gruntowne rozprawy nad ustrojem polskiego sądownictwa, poczem uchwalono zasady przewodnie, na których, zdaniem Sekcji, powinien się opierać ustrój sądownictwa polskiego w sprawach cywilnych.

Z dziedziny procedury cywilnej złożono już wypracowane na piśmie referaty: o części ogólnej procedury cywilnej (p. Skąpski), o strukturze procesu cywilnego, tudzież o stro-
nach i zastępcach (p. Fierich), o właściwości sądu miejscowej (pp. Trammer i Allerhand), o dopuszczalności drogi sądowej w sądownictwie krajowym, tudzież o wyłączeniu sędziego (p. Allerhand), o orzeczeniach sądowych (pp. Dziurzyński i Mańkowski), o kosztach sądowych, t. j. kosztach procesowych (p. Gołąb).

Referaty te będą przedmiotem obrad i uchwał na najbliższych posiedzeniach Sekcji.

Nadto na swych posiedzeniach w kwietniu r. b. Sekcja przez kilka dni zajmowała się kwestją prawa procesowego cywilnego międzydzielnicowego na podstawie referatu p. Al. Lerhanda. Kwestję tę wysunięto na czoło prac Sekcji, z uwagi, że prawo międzydzielnicowe jest obecnie i będzie jeszcze aktualne aż do wprowadzenia jednolitego prawa procesowego. Uchwalono przytem zasady ogólne prawa cywilnego procesowego międzydzielnicowego, co do których uznano potrzebę ich dokładnego sformułowania i poddania następnie pod ponowną dyskusję.

Wydział Karny.

Wydział Karny składa się z 13-tu członków, którymi są: pp. H. Ettinger, E. Krzymuski, J. Makarewicz, W. Makowski, Z. Marek, W. Miklaszewski, A. Mogilnicki, F. Nowodworski, J. Nowotny, W. Prądyński, E. S. Rappaport, Z. Rymowicz i Z. Seyda.

Prezesem Wydziału jest p. Franciszek Nowodworski, Wiceprezesem p. Edmund Krzymuski, Sekretarzem p. Emil Stanisław Rappaport.

Prezesem Sekcji Prawa Karnego materialnego jest p. Juliusz Makarewicz, Wiceprezesem p. Wacław Makowski, Sekretarzem p. Witold Prądyński.

Sekcja procesowa, niedawno utworzona, dotychczas się nie ukonstytuowała.

W przeciągu pięciomiesięcznego swego istnienia Wydział Karny Komisji Kodyfikacyjnej odbył ogółem 24 pełne posiedzenia, z tych dwa (w d. 12 i 13 listopada 1919), poświęcone pracom organizacyjnym i obmyśleniu planu działania: trzynaste (w d. 17 — 23 stycznia i 10 — 11 maja 1920) poświęconych obradom nad zasadami części ogólnej kodeksu karnego i 9 (w d. 11—16 maja 1920) — obradom nad zasadami ustroju sądów karnych. Przebieg i wynik tych obrad Wydziału są zobrazowane w bardzo obszernych protokołach

wszystkich 24 jego posiedzeń, które to protokoły, jako mające być gotowym materiałem dalszych prac kodyfikacyjnych w tej dziedzinie, opracowane na podstawie dokładnych notatek protokularnych osobiście przez prezesa Wydziału, ukażą się w całości w druku w organie Komisji Kodyfikacyjnej. Odpisy rzeczonych protokołów Prezydium Wydziału rozsyła jego członkom dla poczynienia potrzebnych poprawek lub uzupełnień i dopiero po rozesłaniu i zwrocie wszystkich protokołów ustali ostateczne ich brzmienie i wtedy też dopiero będzie mogło oddać je do druku. Protokoły dotychczasowe zawierają przeszło 100 arkuszy pisma maszynowego. Rzecz można śmiało, że jest to wyjątkowo obfite i bardzo gruntowne źródło do opracowań kodyfikacyjnych, które jest obecnie doskonałym materiałem pomocniczym dla referatów, a z biegiem czasu stanie się nader ważnym źródłem wyjaśnień do wykładu naszego przyszłego kodeksu karnego.

Co do referatów Wydziału Karnego, pierwszą pracą, wygotowaną na użytek Wydziału, był kwestjonariusz p. Makarewicza w przedmiocie części ogólnej projektu kodeksu karnego. obejmujący 44 zagadnienia przewodnie z tej dziedziny, oraz dotyczący tego kwestjonariusza referat p. Makarewicza, przedstawiający wytknięte w kwestjonariuszu zagadnienia na tle materiału porównawczego. Rzeczony kwestjonariusz i referat były też głównym przedmiotem i osią obrad Wydziału podczas siedmiodniowych posiedzeń na jego zjeździe styczniowym i pierwszych dni posiedzeń na zjeździe majowym.

Opracowany w przedmiocie kwestjonariusza referat p. Makarewicza, podzielony stosownie do poszczególnych swych działów na kilkanaście części, z których każda była z osobna przedmiotem obrad i rozważań Wydziału, jest wcielony do właściwych protokołów i wraz z temi protokołami, a raczej w tych protokołach będzie po ich ostatecznem ustaleniu ogłoszony drukiem, gdy tylko uda się Sekretarjatowi Komisji uzyskać odpowiednie zapasy papieru.

Dalej, z dziedziny dotychczasowych referatów Wydziału Karnego Komisji Kodyfikacyjnej wymienić należy związane

z kwestjonariuszem p. Makarewicza, bo dotyczące poszczegól-
nych jego działów i złożone w toku posiedzeń styczni-
owych Wydziału Karnego, korreferaty: p. Krzymuskiego: a) po-
dział przestępstw i b) „ściganie przestępstw publiczne i pry-
watne“, p. Mogilnickiego: a) „Podział przestępstw“, b) „Oskar-
żenie publiczne i prywatne“ i c) „Usiłowanie“, p. Rappaporta:
„Wykroczenia policyjne“ i p. Nowodworskiego: „W kwestji
prawa darowania winnemu kary przez sąd wyrokujący“. Wszys-
tkie te korreferaty narówni z referatem głównym
p. Makarewicza odczytano na zjeździe styczniowym i wciąż
gnięto do odnośnych jego protokółów.

Po rozważeniu rzeczzonego kwestjonariusza oraz wyżej
wymienionych referatów i korreferatów, Wydział Karny Ko-
misji Kodyfikacyjnej powziął następujące:

UCHWAŁY

w przedmiocie zasad części ogólnej

Kodeksu Karnego.

Co do zakresu Kodeksu Karnego uznano, że projekt na-
leży układać z myślą o stworzeniu osobnego Kodeksu Kar-
nego policyjnego. Kodeks Karny powinien się rozciągać na
przestępstwa z ustaw karnych dodatkowych, tak, iżby cały
materiał, rozrzucony po różnych ustawach, ująć w ramy je-
dnego systemu. Kodeks powinien ogarniać w zasadzie wszyst-
kie czyny karygodne, w tem rozumieniu, że żadne skazanie
na karę nie może nastąpić inaczej, jak tylko na zasadzie
przepisów Kodeksu Karnego. Wyjątek z tej zasady stanowić
winny jedynie wykroczenia o charakterze porządkowym, po-
ciągające za sobą drobną grzywnę, bez zamiany na pozba-
wienie wolności. Wykroczenia te mają stanowić treść osob-
nego Kodeksu policyjnego. Przestępstwa należy dzielić na
trzy grupy: zbrodnie, występki i wykroczenia. Tylko zbro-
dnie i występki będą należały do Kodeksu Karnego, wykro-
czenia zaś przejdą do Kodeksu policyjnego.

Rozróżnia się przestępstwa: 1) ścigane z oskarżenia publicznego, 2) ścigane ze skargi prywatnej i 3) ścigane z urzędu, ale tylko na wniosek poszkodowanego, natomiast przestępstw, ściganych z upoważnienia, w Kodeksie Karnym polskim nie będzie. Sprawa istoty skargi prywatnej i wniosku należy do ustawy postępowania karnego; natomiast jest rzeczą Kodeksu Karnego wskazanie przestępstw, które mają być dochodzone jedynie z inicjatywy poszkodowanego, czy to w drodze jego skargi prywatnej, czy na jego wniosek. Wśród tych ostatnich rozróżnia się przestępstwa względnie ścigane na wniosek — z uwagi na szczególny stosunek osoby sprawcy do poszkodowanego. Względem wszystkich przestępstw, ściganych na wniosek, ma zastosowanie zasada niepodzielności wniosku.

W przedmiocie pojęcia przestępstwa i stopnia odpowiedzialności za winę Kodeks Karny polski oprzeć się powinien zasadniczo na podstawie subiektywizmu. Sprawca przestępstwa odpowiada za wszelkie jego skutki, o ile je przewidział lub mógł przewidzieć. Co do winy, należy wprowadzić dwie jej postacie: winę umyślną i nieumyślną, nie stwarzać zaś pośredniego typu — świadomości. W części ogólnej Kodeksu należy podać ścisłą definicję rodzajów winy, oprzeć określenie złego zamiaru na teorii woli, nie zaś na teorii wyobrażenia (przedstawienia), i wprowadzić konstrukcję *dolus eventualis* w postaci godzenia się na przypuszczalny skutek czynu. Pojęć rozmyślności i złośliwości nie wprowadzać.

Określeniem usiłowania przestępstwa należy objąć wszelkie działania, skierowane bezpośrednio do dokonania danego czynu karygodnego. Obok zaś usiłowania nie wprowadzać do Kodeksu osobnego pojęcia przestępstwa nieudanego, uznając, że jest zbędne. Karygodność usiłowania jest zasadą ogólną przy zbrodniach; pytanie zaś co do karygodności usiłowania przy występkach ma ulec rozważeniu przy rozprawach nad częścią szczegółową Kodeksu. Przy ustaleniu usiłowania należy kłaść nacisk nie tylko na stronę zewnętrzną działania, lecz także na świadomość sprawcy. Nie

ulega karze usiłowanie, świadomie skierowane przeciwko przedmiotowi, który nie istnieje lub oczywiście nie nadaje się do dokonania zamierzonego przestępstwa, jak również usiłowanie zapomocą środka, w żadnych warunkach nie prowadzącego do zamierzonego skutku. Usiłowanie należy karać łagodniej, niż dokonanie. Usiłowanie, zaniechane dobrowolnie, nie ulega karze, niezależnie od pobudek, jakie skłoniły sprawcę do zaniechania.

Należy odrzucić konstrukcję udziału w przestępstwie typu akcesoryjnego i stanąć na stanowisku indywidualnej winy uczestnika. W części ogólnej należy podać pojęcie podżegacza i pomocnika, natomiast nie podawać pojęcia sprawcy.

Kary nagany względem pełnoletnich nie wprowadzać. Dla przestępstw mniejszej wagi można w razie potrzeby przepisywać sankcję alternatywną pozbawienia wolności lub grzywny, natomiast nie należy tworzyć sankcji alternatywnych, dających sędziemu prawo wyboru między dwoma różnymi typami pozbawienia wolności. Ustawa nie powinna zawierać żadnych wskazówek dla sędziego co do wyboru między sankcjami alternatywnymi, bo kodeks powinien wogółem iść w kierunku możliwie jaknajdalej posuniętej swobody sędziowskiej. W części ogólnej należy uwzględnić ustawowe prawo nadzwyczajnego łagodzenia kary. Wskazane jest wprowadzenie kumulatywnej sankcji karnej pozbawienia wolności i grzywny. Mianowicie w części ogólnej należy wyrazić zasadę, upoważniającą sędziego do łączenia kary grzywny z karą pozbawienia wolności przy przestępstwach, wypływających z chęci zysku, w części zaś szczegółowej winny być omówione wypadki obowiązkowego łączenia tych kar. Prawa nadzwyczajnego podwyższenia wymiaru kary wprowadzać do Kodeksu nie należy. Wśród kar, jakie mają istnieć w nowym Kodeksie, postanowiono większością sześciu głosów przeciwko pięciu wprowadzić i karę śmierci. Przy głosowaniu w przedmiocie prawa darowania kary przez sąd — głosy podzieliły się porównu.

Wszystkie powyższe uchwały zapadły tymczasowo, jako dyrektywy Wydziału dla referentów.

Kwestjonariusz i referat p. Makarewicza co do zasad przewodnich części ogólnej Kodeksu Karnego nie wyczerpały jeszcze całości tego przedmiotu, wszelako referent dokonując ich narazie odroczył, uznając za pożądane, aby przedtem wyniki dotychczasowych obrad Wydziału nad zasadami przewodnimi części ogólnej Kodeksu Karnego niejako wypróbować w ogniu rozważań poszczególnych działów Kodeksu.

Kwestjom, dotyczącym ustroju sądów karnych, Wydział Karny poświęcił 9 posiedzeń w dniach od 11 do 16 maja 1920.

Po wyczerpującem rozważeniu zasad ustroju na mocy referatów pp. Nowotnego i Mogilnickiego Wydział powziął szereg uchwał, które następnie rozważano na posiedzeniach plenarnych Komisji łącznie z wyżej wzmiankowanymi uchwałami Wydziału Cywilnego. Szczegółowe protokoły posiedzeń Wydziału będą wydrukowane po ostatecznem opracowaniu.

Zebrania ogólne z dn. 17—21 maja 1920.

Na zebraniach ogólnych z dnia 17 — 21 maja 1920 oprócz niektórych uzupełnień regulaminu oraz drobnych kwestyj natury administracyjnej Komisja rozpoznawała zasady ustroju sądownictwa cywilnego i karnego i powzięła w tej mierze następujące

UCHWAŁY:

A) W przedmiocie ustroju sądownictwa cywilnego.

1. Należy ustanowić sądy pierwszej i drugiej instancji oraz jeden Sąd Najwyższy.

2. Sądami pierwszej instancji są sądy powiatowe oraz okręgowe. W sądach powiatowych sądownictwo wykonywają sędziowie jednostkowi, w sądach okręgowych, jako sądach pierwszej instancji w zasadzie sędziowie jednostkowi, jedynie sprawy przyznane sądom okręgowym *ratione materiae*, w których przeważa interes publiczny, ulegają rozpoznaniu przez kolegię (komplety).

Sądami drugiej instancji są sądy okręgowe i sądy apelacyjne. Sądy okręgowe w sprawach kolegialnych, jako sądy pierwszej instancji i sądy drugiej instancji, wykonywają sądownictwo w kolegiach (kompletach) z trzech sędziów, Sąd Najwyższy w zasadzie w kompletach z pięciu sędziów, uchwali jednak swój statut z uwzględnieniem potrzeby jednolitości judykatury.

2. Udział czynnika ludowego w sprawowaniu sądownictwa cywilnego nie jest pożądany, z wyjątkiem sądów handlowych, gdzie dopuszczono element fachowy, a mianowicie jednego sędziego handlowego obok dwóch sędziów państwowych w komplecie sądu okręgowego, jako sądu pierwszej instancji.

4. Drobnе sprawy majątkowe należy oddać do rozpoznawania sądom gminnym z zastrzeżeniem możności odniesienia się strony przeciw orzeczeniu na drogę prawa.

5. Pożądaniem jest stworzyć urzędy pojednawcze we wszystkich gminach i nadać im władzę:

a) jednania stron w sprawach majątkowych bez względu na wartość przedmiotu sporu i spisywania ugód sądownie wykonalnych, oraz

b) orzekania za zgodą obu stron w charakterze sądu polubownego w sprawach majątkowych.

6. Nie należy tworzyć w sądach okręgowych osobnych wydziałów górniczych lub wydziałów dla spraw naftowych.

7. Sądy najniższej instancji mają być ukształtowane na wzór obecnych sądów powiatowych (łączenie kilku sędziów w jeden sąd), nie zaś sądów pokoju (t. j. tworzenie —

w razie potrzeby — w jednej miejscowości więcej sądów, które przedstawia tylko jeden sędzia).

8. Dla wykonywania czynności egzekucyjnych należy wprowadzić instytucję komorników, których zakres działania określa przepisy o egzekucji.

9. Wskazany jest udział organów prawa publicznego w sprawach cywilnych, w których interes publiczny ma wybitne znaczenie.

10. W zasadzie rozciąga się zakres działania sądów na wszystkie sprawy cywilne. Od orzeczeń władz administracyjnych w sprawach spornych prawnoprywatnych otwarta jest droga prawa. Osobne przepisy unormują to przejście z drogi administracyjnej na drogę sądową.

11. Spory kompetencyjne między sądami a władzami administracyjnymi rozstrzyga z wyłączeniem sądów Trybunał prawa publicznego w miarę postanowień konstytucji.

12. Nie należy tworzyć osobnego sądu dla osób, którym służy prawo zakrajowości.

13. Właściwość rzeczowa sądów pierwszej instancji:

A. W sprawach spornych:

I. Rozpoznaniu sądów powiatowych ulegają:

a) spory *ratione valoris*, t. j. z uwagi na wartość przedmiotu sporu, do wysokości, która później oznaczona zostanie. Należy granicę możliwie dostosować do stanu prawnego dotychczasowego przy uwzględnieniu zmian walutowych.

b) Bez względu na wartość przedmiotu — spory, które z uwagi na potrzebę rychłego załatwienia wyraźnie sądom powiatowym oddane zostaną, jak np. spory o zakłócenie posiadania, o uznanie nieślubnego ojcostwa, o utrzymanie dziecka nieślubnego, spory przejezdnych z właścicielami gospód i t. d.

Uwzględnić należy doświadczenia, poczynione we wszystkich dzielnicach.

II. Sąd Okręgowy rozpoznaje wszystkie spory, niezastrzeżone sądom powiatowym.

Sąd Okręgowy rozpoznaje ponadto bez względu na wartość przedmiotu:

- a) spory niemajątkowe,
- b) spory autorskie, spory dotyczące patentów, wzorów i modeli;
- c) spory przeciw Skarbowi Państwa o odszkodowanie z powodu szkody, zrządzonej przez sędziego;
- d) spory przeciw Skarbowi Państwa o odszkodowanie z powodu niesłusznego skazania lub uwięzienia;
- e) spory ze stosunków związkowych (spółek akcyjnych) i t. p.;
- f) wogółe spory, w których przeważa interes publiczny.

Spory, które bez względu na wartość należą do sądów okręgowych, rozpoznaje sąd okręgowy w kolegiach (kompletach). Wszystkie inne spory rozpoznaje w sądach okręgowych sędzia jednostkowy.

B. W sprawach niespornych:

Sprawy niesporne należą do właściwości sądów powiatowych. O ile należą do innych władz lub organów, należy sądom zastrzec prawo nadzoru i rozstrzygania kwestyj spornych.

C. W sprawach egzekucyjnych:

Sprawy egzekucyjne należą do sądów powiatowych.

D. W sprawach upadłościowych:

Sprawy upadłościowe należą do sądów okręgowych.

14. Sąd okręgowy rozpoznaje środki prawne od orze-

czeń sądów powiatowych. Sąd apelacyjny rozpoznaje środki prawne od orzeczeń sądów okręgowych, wydanych w pierwszej instancji. Środki prawne od orzeczeń sądów drugiej instancji rozpoznaje Sąd Najwyższy.

15. Sądy są obowiązane udzielać sobie pomocy prawnej. Do udzielania pomocy prawnej jest powołany z reguły sąd powiatowy.

16. Sędzia musi mieć prawnicze wykształcenie uniwersyteckie. Przygotowanie sędziowskie trwa trzy lata, poczem aplikant musi się poddać egzaminowi. Do trzechlecia można policzyć aplikantowi najwyżej jeden rok, spędzony na praktyce u adwokata lub notariusza. Także zatrudnienie w zawodach praktycznych (jak instytucjach bankowych, handlowych, przemysłowych, agrarnych i t. p.) w rozmiarze najwyżej 3-ech miesięcy można wliczać jako część jednorocznego okresu, spędzonego poza aplikacją sądową.

B) W przedmiocie ustroju sądownictwa karnego.

1. Sądy tworzyć należy wspólne zarówno dla spraw cywilnych, jak i karnych.

2. Tworzenie z łona samorządu osobnych sądów gminnych dla rozpoznawania drobnych spraw karnych jest niepożądane.

3. Udział czynnika ludowego w sądownictwie karnem w postaci sądów ławniczych jest niepożądany.

4. Należy utworzyć sądy przysięgłych i powierzyć im rozpoznanie:

a) wszystkich spraw politycznych, b) przestępstw, zagrożonych najcięższymi karami (uchwała ta zapadła większością 19 głosów przeciwko 8, wbrew uchwale Wydziału Karnego, który się wypowiedział przeciwko wprowadzeniu sądów przysięgłych); nie powierzać zaś sądom przysięgłych spraw prasowych, o ile nie należą do jednej z powyższych kategorii.

5. Ustrój sądownictwa karnego należy oprzeć na zasadzie dwu instancyj, z jednym nad niemi, dla całego obszaru państwa, Sądem Najwyższym, powołanym do orzecznictwa tylko w zakresie zarzutów obrazy ustawy.

a) Sądy pierwszej instancji są dwojakiego typu: jedne — przeznaczone dla spraw mniejszej wagi, inne — dla spraw ważniejszych.

b) Sądami pierwszej instancji dla spraw mniejszej wagi są sądy powiatowe i miejskie. Sądy powiatowe i miejskie sądzą jednoosobowo.

c) Sądami pierwszej instancji dla spraw ważniejszych są sądy okręgowe. Sądy okręgowe sądzą w składzie trzech sędziów.

d) Drugą instancją dla sądów powiatowych i miejskich są sądy okręgowe.

e) Drugą instancją dla sądów okręgowych (w sprawach bez udziału przysięgłych) są sądy apelacyjne. Zakres zadań sądów apelacyjnych określi ustawa postępowania sądowego.

f) Sąd Najwyższy jest wspólną dla sądów drugiej instancji obu typów instancją kasacyjną. Zakres zadań Sądu Najwyższego określi ustawa postępowania sądowego.

6. Tworzenie w gminach urzędów rozjemczych (pojedynczych), powołanych do wzajemnego jednania stron w sprawach karnych prywatno-skargowych jest niepożądane. Uznano również za niepożądany projekt instytucji obieralnych sędziów pokoju.

7. Sędziowie mają być mianowani i nieusuwalni.

8. Zasady ogólne właściwości rzeczowej sądów należy włączyć do ustroju sądownictwa. Do właściwości sądów powiatowych i miejskich w dziedzinie karnej należą sprawy o występki. Do właściwości sądów okręgowych, jako pierwszej instancji, należą sprawy o zbrodnie oraz niektóre występki, specjalnie w ustawie wymienione.

9. Prokuratorem Naczelnym jest Minister Sprawiedliwości.

10. Przy sądach okręgowych należy utworzyć stanowiska sędziów śledczych, powołanych do prowadzenia śledztwa w wypadkach, w których potrzebę tego wskazuje ustawa postępowania karnego, oraz do poszczególnych w zakresie postępowania wstępnego czynności sądowych, w tejże ustawie przewidzianych; Sędziów śledczych należy mianować z pośród doświadczonych Sędziów Sądu Okręgowego.

Podkomisja ustroju sądownictwa.

W celu opracowania na mocy powyższych zasad artykułowanego projektu ustawy ustroju sądownictwa, Komisja Kodyfikacyjna wyłoniła podkomisję, złożoną z 7 osób, a mianowicie trzech członków Wydziału Cywilnego: pp. Glassa, Mańkowskiego i Stefki, oraz trzech członków Wydziału Karnego: pp. Mogilnickiego, Nowotnego i Seydy, pod przewodnictwem Wiceprezydenta Bukowieckiego. Na posiedzeniu w dn. 23 maja 1920 podkomisja powierzyła opracowanie projektu ustawy o ustroju sądownictwa p. Stefce, jako referentowi, przy pomocy korreferenta p. Nowotnego. Uchwalono, że referent w miarę ukończenia poszczególnego działu roześle swój projekt artykułowany poszczególnym członkom podkomisji do uwag. Uwagi te będą zakomunikowane na piśmie referentowi, który umotywuje ich przyjęcie lub odrzucenie. Potem dopiero projekt przejdzie pod obrady podkomisji.

Plan dalszego działania.

Na najbliższy okres Komisja Kodyfikacyjna ustaliła następujący plan swojej działalności.

Sekcja Prawa cywilnego zbierze się w Poznaniu około połowy sierpnia na posiedzenia, które będą trwały przez miesiąc.

Na porządku dziennym stanie:

1) trzecie czytanie projektów o prawie prywatnem między narodowem;

2) projekt prawa małżeńskiego;

3) projekt prawa autorskiego;

4) zasady spadkobrania ustawowego;

5) rozdział kodeksu cywilnego o osobach prawnych.

Sekcja prawa handlowego zbierze się w początkach jesieni w celu opracowania prawa akcyjnego, prawa o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością i prawa wekslowego.

Sekcja prawa cywilnego procesowego podzieliła się na cztery podkomisje, z których każda zamierza pracować z osobna, aby następnie złożyć pełnemu posiedzeniu sekcji gotowe projekty.

Podkomisje będą następujące:

1. Ustrój sądownictwa cywilnego i handlowego — (miejsce obrad w Warszawie).

2. Właściwość miejscowa w sprawach cywilnych i struktura procesu (miejsce obrad w Krakowie).

3. Postępowanie dowodowe (miejsce obrad w Warszawie).

4. Orzeczenia, wyroki i środki prawne (miejsce obrad w Poznaniu).

Sekcja prawa karnego materialnego zbierze się w Warszawie w dniu 24 czerwca 1920 i będzie obradowała nad:

1) kwestjonariuszem p. Krzymuskiego w przedmiocie przestępstw przeciwko życiu i ciału i

2) kwestjonariuszem p. Mogilnickiego w przedmiocie ustaw karnych co do nieletnich.

W początkach jesieni, przypuszczalnie we wrześniu, Sekcja zamierza obradować nad kwestjonariuszem p. Ma-

kowskiego w przedmiocie przestępstw przeciwko państwu.

W tym samym mniej więcej czasie zbierze się sekcja procedury karnej w celu opracowania przewodnich zasad postępowania karnego na podstawie przyobiecanych referatów pp. Miklaszewskiego i Ettingera. Również w początkach jesieni projektuje się zjazd całego Wydziału prawa karnego.

Budżet Komisji za czas od 1 grudnia 1919 do 31 marca 1920.

	Preliminowano.	Wydano.
1. Place etatowe	43.400 Mk.	10.739 Mk.
2. Różne wydatki osobowe:		
1) Kierownictwo Komisji	320.000 ..	259.525 ..
2) Wynagrodzenie za prace		
3) Remuneracje i zapomogi .	800 ..	— ..
4) Umundurowanie woźnego	1.000 ..	— ..
3. Lokal:		
1) Komorne	8.000 ..	— ..
2) Opał, światło i utrzymanie porządku	2.400 ..	171 ..
3) Instalacje i reperacje .	1.000 ..	— ..
4. Wydatki biurowe:		
1) Zakup i reperacje inwentarza	55.000 ..	93.198 ..
2) Materjały piśmienne	74.000 ..	2.751,25
3) Druki		833 ..
4) Książki i pisma		108.976,99
5) Telefony, porto, depesze		967,31
6) Drobne wydatki		182 ..
5. Koszty podróży i diety .	80.000 ..	38.854,83
6. Wydawnictwa	40.000 ..	— ..
7. Wydatki organizacyjne . .	50.000 ..	49.800,62
	675.600 Mk.	565.999 Mk.

Z powyższego zestawienia wynika, że przyznane w ubiegłym okresie budżetowym kredyty Komisji nie zostały wykorzystane, nie wydatkowano 109.601 Mk.

Dla wyjaśnienia niektórych pozycji budżetowych zasługuje na uwagę wypadek, że znaczna stosunkowo suma wydatków na zakup inwentarza tłumaczy się koniecznością zorganizowania biur Komisji.

Inwentarz Biura Głównego.

składa się obecnie z: 1) 6 stołów i 3 stołów do maszyn; 2) 5 szaf, z których 3 dostarczyło Ministerstwo Sprawiedliwości; 3) 4 foteli i 6 krzeseł; 4) 3 maszyn do pisania. Zrobiono pewne zapasy druków, blankietów i papieru.

Z sumy, przeznaczonej na książki i pisma, posłano Członkowi Komisji p. Janowi Mrozowskiemu do Paryża 56.700 Mk. (4.500 fr.) na zakup książek. Książki te dotychczas nie nadeszły. Wogóle biblioteka Komisji jest dopiero w stadijum organizacji: pewną ilość dzieł, przeważnie francuskich i niemieckich, udało się nabyć na miejscu. Znajdują się one w Biurze Głównym i Członkowie Komisji z nich korzystają. Sekretarz Generalny Komisji dr. A. Mogilnicki oddał do dyspozycji biblioteki Komisji 86 tomów ze swego księgozbioru prywatnego, a w tem komplet acz niepełny „Dziennika Praw Księstwa Warszawskiego i Królestwa Polskiego“. Nadto Ministerstwo Sprawiedliwości dostarczyło Komisji 2 pełne komplety „Dziennika Praw Królestwa“. Komplety te przeznacza się dla biur w Krakowie, Lwowie lub Poznaniu, które na miejscu Dziennika nie posiadają. Trzeci komplet (p. A. Mogilnickiego) będzie uzupełniony, a w razie potrzeby będzie nabyty i komplet czwarty, tak, by każde z biur posiadało komplet dawnego Dziennika Praw.

Biblioteka Biura Głównego składa się obecnie z 493 tomów, nie licząc książek, wysłanych do Krakowa, Lwowa

i Poznania i mieszczących się w tamtejszych bibliotekach miejscowych. Liczba książek jest oczywiście bardzo znikoma i zgoła niedostateczna, szereg dalszych dzieł zamówiono.

Z PROTOKUŁU

Zebrania Ogólnego Komisji Kodyfikacyjnej

dn. 17 maja 1920

w Warszawie,

w pałacu Rzeczypospolitej

w obecności Ministra sprawiedliwości Jana Hebdzyńskiego.

Obecni: Prezydent Fierich, Wiceprezydenci: Bukowiecki, Cichowicz, Till, Sekretarz Komisji Mogilnicki, Członkowie: Allerhand, Bujak, Doliński, Drwęski, Dziurzyński, Ettlinger, Glass, Gołąb, Jaworski, Konic, Krzymuski, Kuratowski, Litauer, Lutostański, Makarewicz, Makowski, Mańkowski, Marek, Nowotny, Parczewski, Petrażycki, Nowodworski, Prądyński, Rappaport, Seyda, Skapski, Stefko, Trammer, Wróblewski.

Po zagajeniu zebrania i przemówieniu wstępnem, Prezydent prosi p. Sekretarza Komisji o sprawozdanie z działalności.

P. Mogilnicki zdaje sprawozdanie z czynności Komisji, przyczem szczegółowo omawia trudności natury finansowej oraz sposoby, jakich użyto w celu ich usunięcia.

Prezydent otwiera dyskusję nad sprawozdaniem. Nikt głosu nie zabiera. Sprawozdanie jednogłośnie przyjęto.

Omawiano kwestję urządzenia bibliotek, odezwy do ogółu prawników oraz wydawnictw Komisji, wybrano podkomisję kasową dla przejrzenia i sprawdzenia rachunków, złożoną z dwóch Prezesów Wydziałów: pp. Konica i Nowo-

dworskiego, specjalnej komisji wydawniczej postanowiono nie tworzyć.

Następnie Prezydent odczytał wniosek, złożony do Prezydium przez Dr. Rappaporta, w przedmiocie uzupełnienia regulaminu.

Uzupełnienie Regulaminu Komisji Kodyfikacyjnej Rzeczypospolitej Polskiej w przedmiocie organizacji Sekretariatu Komisji.

1. Dotychczasowy Członek-Sekretarz Komisji Kodyfikacyjnej uzyskuje tytuł Sekretarza Generalnego Komisji, dotychczasowi Członkowie-Sekretarze Wydziałów Cywilnego i Karnego — tytuł i charakter Członków-Sekretarzy Komisji Kodyfikacyjnej.

2. Sekretarz Generalny Komisji Kodyfikacyjnej jest naczelnym kierownikiem Biura Głównego Komisji oraz naczelnym redaktorem organu Komisji.

3. Członkowie-Sekretarze Komisji Kodyfikacyjnej zarządzają poszczególnymi działami Biura Głównego Komisji w porozumieniu z Sekretarzem Generalnym i pod jego wyłączną odpowiedzialnością przed Prezydium i Plenum Komisji, oraz zastępują Sekretarza Generalnego w czasie jego nieobecności w Warszawie lub choroby.

4. W czasie zastępstwa Sekretarza Generalnego odnośny Członek-Sekretarz Komisji korzysta z wszystkich uprawnień i ciąży go wszystkie obowiązki Sekretarza Generalnego wobec Prezydium i Plenum Komisji Kodyfikacyjnej.

Summaryczne uzasadnienie.

Ad 1. Stopniowo coraz większe usamodzielnienie Komisji Kodyfikacyjnej i związany z niem rozwój Biura Głównego Komisji Kodyfikacyjnej w Warszawie — z jednej strony, oraz wieloosobowość Prezydium Komisji i jego siedziba poza stolicą sprawiają, że dotychczasowe atrybucje wykonawcze Członka Sekretarza Komisji już dziś — *via facti* — Sekretarza Generalnego, wymagają — *de jure* — rozszerzenia

i umocnienia przez dodanie mu dwu stałych pomocników, zarazem zastępców, z pośród Członków Komisji. Z istoty rzeczy wynika, że najwłaściwszymi kandydatami są obecni Członkowie Sekretarze Wydziałów Komisji.

Ad. 2. Połączenie funkcji naczelnego kierownika Biura Głównego i naczelnego redaktora organu Komisji Kodyfikacyjnej wynika z istoty organizacji wewnętrznej Biura Głównego, oraz tłumaczy się względami celowości.

Ad. 3. Hierarchiczna budowa Sekretariatu Komisji Kodyfikacyjnej odpowiada ustawowemu ukształtowaniu Prezydium Komisji ze zmianami, wpływającymi z potrzeby praktycznej podziału pracy w Biurze Głównem Komisji, oraz wyspecjalizowania się członków Sekretariatu do zarządzania stale poszczególnymi działami (Analogicznie do podziału pracy między ministrem i podsekretnarzami stanu).

Ad. 4. Sekretarz i zastępca musi zyskać na czas zastępstwa pełnię praw osoby zastępowanej, a to w celu prawidłowej kontynuacji normalnego biegu pracy Biura Głównego — bez potrzeby odwoływania się do decyzji Sekretarza Generalnego.

P. Prezydent. Popierałbym ten wniosek, aby uniknąć nieporozumień, które już się zdarzyły.

P. Mogilnicki. Uchwalenie wniosku uważam za pożądane. Na poprzednich posiedzeniach sam oponowałem przeciwko tytułowi Sekretarza Generalnego, lecz praktyka wykazała, że bezwarunkowo tytuł ten jest potrzebny nazewnątrz. Prócz tego uważam za niezbędne dodać jeszcze artykuł 5:

„Wydziały i Sekcje zawiadamiają Biuro Główne o terminie i miejscu swoich posiedzeń. Odpisy wszystkich protokółów i referatów Wydziały i Sekcje przesyłają do Biura Głównego“.

O ile wniosek Dr Rappaporta będzie przyjęty, należałoby uchwalić art. 6: „W art. 7 regulaminu po wyrazie „Sekretarza“ dodaje się — Generalnego, a art. 9 uchyla się“. Praca biurowa Komisji jest ogromna. Zwłaszcza wiele czasu zabiera korespondencja z Prezydium.

P. Rappaport: Chciałbym uzupełnić to, co kolega Mogilnicki powiedział, jakkolwiek poniekąd wydawać się to może *pro domo sua*. W czasie nieobecności kolegi Mogilnickiego. naskutek życzenia p. Prezydenta, objąłem zastępstwo — i sprawowałem faktycznie władzę Sekretarza Komisji, nie miałem jednak formalnych uprawnień i to wywoływało trudności.

P. Prezydent: Podzielam zdanie, że praca ta jest za ciężka na jedną osobę. Należałoby wybrać stałych zastępców i uchwalić obydwie wnioski. Proponowałbym uczynić to bez dyskusji, rzecz bowiem nie budzi żadnych wątpliwości.

Korzystam z okazji, by zaznaczyć energiczną i sumienną działalność p. Mogilnickiego na stanowisku Członka-Sekretarza Komisji, jak również wysoce korzystne dla Komisji sprawowanie zastępcze obowiązków sekretarskich w czasie nieobecności p. Mogilnickiego przez p. Rappaporta. Wyraziłem mu już za to piśmienne swe szczere podziękowanie, co obecnie publicznie raz jeszcze powtarzam.

Przez głosowanie wnioski pp. Rappaporta i Mogilnickiego przyjęto.

„Komisja Kodyfikacyjna” ukazuje się zeszytami w miarę nagromadzonego materiału. Cenę pojedynczego zeszytu oznacza się w stosunku do liczby arkuszy. Cena zeszytu 1 — Mk. 8.

Ogólnego zbioru Nr. 2.

Cena Mk. 15.

Wydawnictwo urzędowe Komisji Kodyfikacyjnej.

Tłoczono w Drukarni Państwowej, Warszawa, Miodowa 20. 10096

Druk ukończono dnia 7 lipca 1920.